

R.T. No 2
DE ENQUETE
28/03/2013, Amsterdam
notulen / blogarchief

Landelijk Ronde Tafel Gesprek over voortrajecten en instroom in het beeldende kunst en vormgevingsonderwijs.

28 maart 2013 verslag

Aanwezig : Erna Anema (Rietveld) Anne Bruggenkamp (ABK Maastricht) Carla Boomkens (GRA, tot de pauze) Nelleke Hendriks (ArtEZ) Wouter Hooijmans (voorzitter) Steven Jongejans cvb (GRA, tot pauze) José da Lange (Minerva) Rob Schouten (St Joost Breda) Karien Wielenga (GRA).

Afwezig met bericht : Sanne Zwart (KABK) Jochum Otten (Design Academy) Ton van Dalen (WdKA)

Afwezig : Eugene Jongerius (HKU).

Voorzitter: Wouter Hooijmans

Verslaggeving : Karien Wielenga, met aanvullingen van Nelleke Hendriks.

De Ronde Tafel is te gast bij de Rietveld Academie te Amsterdam.

Tijmen van Grootheest heet De Ronde Tafel welkom.

Tijmen geeft zet zijn welkomsttekst in kort bestek een aantal actuele zaken uiteen die betrekking hebben op de onderhavige onderwerpen : ' (.....) - de Rietveld bachelor krimpt en de daardoor vrijgekomen gelden worden voor de Masters en deels ook voor voortrajecten ingezet. Rietveld's maandelijkse "GTOPS" had deze week een drukbezochte brainstorm, open voor alle medewerkers, over de instroom. Daarin kwam naar voren dat wij zorgen hebben over de steeds grotere toevloed van talentvolle buitenlandse studenten. Dit schooljaar is in het Basisjaar 60 % van de studenten niet-Nederlands. De vraag is; levert het Nederlandse onderwijs voldoende competente leerlingen op en wat kunnen we daar zelf aan bijdragen. Inmiddels is gebleken dat het

voortgezet onderwijs tekort schiet in hun taak aspirant studenten voldoende voor te bereiden op allerlei studies en daarvoor bewuste keuzes te maken, in het kunstonderwijs hebben we iets nodig om het Nederlandse talent naar ons toe te krijgen om hun voor te bereiden op onze studies (.....) – ‘. [Daarmee omcirkeld Grootheest direct een van de probleemstellingen, toegespitst op de Rietveldacademie maar voor ons

---

allen herkenbaar, die direct met het voortraject / vooropleidingen te maken hebben..... (WH)]. Tijmen wenst ons een fijne dag.

- Anne Bruggenkamp wordt welkom geheten.

- Wouter en Nelleke hebben contact gezocht met de penvoerder van het Task Force Jong Talent dat voortvloeit uit het Sectorplan Kunstvakonderwijs, Peter van Amstel. Het is goed om hem in onze discussies te betrekken. Helaas was hij voor vandaag verhinderd, maar hij stuurde ons wel een uitgebreide brief oa met een uitleg over de nulmeting enquête die naar alle CvB's van de kunstopleidingen is gestuurd..

- Wouter: deze Ronde Tafel gesprekken worden niet gestuurd door directies of een CvB. De Ronde Tafel gesprekken ontstaan uit een natuurlijke behoefte, wij zetten de pikketpaaltjes en formuleren aandachtspunten die vanuit de dagelijkse praktijk gesignaleerd worden. We spreken af dat Wouter voorlopig voorzitter blijft, dat de Rondetafel ongeveer twee keer per jaar bijeen komt, steeds op een andere academie. Een Ronde Tafel bijeenkomst wordt elke keer voorbereid door de ontvangende academie, samen met Wouter.

- Het gesprek richt zich op diverse aspecten van de instroom. Anne (coördinator van de propedeuse in Maastricht, verantwoordelijk voor instroom): Maastricht heeft contacten met regionale kunstcentra, heeft geen vooropleiding “in huis”. Er zijn oriëntatie cursussen in kleine en grotere gemeenten. Nadeel: veel Limburgse instroom, en ; een mevrouw uit Aken, Duitsland, heeft een cursus en levert ieder jaar een hele klas aan ! Vraag : hoe bereiken wij de juiste leerlingen? Misschien kunnen we docenten van academies laten meedraaien in VWO / HAVO ?

Rob (St Joost): ontvangt voorgeselecteerde groepjes leerlingen van het voortgezet onderwijs uit brugklassen en 2- en 3- havo. Zij draaien mee in de academie, samen met hun docenten. Dit wordt bekostigd uit een potje “werving en selectie”. De lessen worden verzorgd door (hogere jaars) studenten van de academie, waardoor het instituut toegankelijk wordt gemaakt voor deze doelgroep.

Nelleke: bij de poort kom je ook met je reflexieve kwaliteiten, interpretatie. De discussie gaat verder over hoe je beeldende en reflectieve kwaliteiten kan herkennen en over de vraag: hoe kun je eventuele criteria zo formuleren dat zij zo min mogelijk jong talent uitsluiten? We zijn het er over eens dat reflectieve kwaliteiten en een juiste attitude bij een kandidaat naast beeldende potentie een grote rol spelen.

Wouter: kunnen wij misschien een matrix bedenken, een landelijke normering voor vooropleidingen?

Pauze, lunch. De notulen van de eerste bijeenkomst worden goedgekeurd.

- Nelleke benadrukt nogmaals dat De Ronde Tafel zelfregie voert, onafhankelijk is, en een ander soort kennisopbouw biedt, geen gestructureerde gesprekken voert maar ankerpunten legt. Daarnaast kunnen wij aansluiting zoeken met de Taskforce. Wouter: hierdoor kan worden beschikt over een ander soort "pool" van informatie.

- **De enquête van de TT.** Is in opdracht van de HBO- raad verstuurd naar alle CvB's. Het onderdeel van de enquête waar wij mee te maken hebben is specifiek voor "beeldend".

Wouter: Wij zijn bij elkaar om te zorgen dat deze enquête niet in de burelen van de CvB's blijft hangen. Rob krijgt een "déja vu" gevoel, hij heeft al eerder dit soort vragenlijsten gezien. Wouter: hier gebeurt iets anders, men wordt gevraagd te reageren op stellingen. Rob: een dergelijke aanpak is wenselijk, er heerst te veel een eilandcultuur. We moeten de authenticiteit van het kunstvakonderwijs bewaken, het moet geen eenheidsworst worden, elke academie heeft een eigen identiteit. Wouter: nu komt het interessante: de vooropleidingen zijn geen vrijblijvende situatie maar het voorportaal van een complete studie. In feite moeten bijvoorbeeld de coordinatoren van de opleidingen zich betrokken voelen bij de opzet. De vooropleidingen vormen een onderdeel van de lange leerlijn en dienen daarom breed gesteund te worden vanuit het onderwijs. Vooropleidingen worden bevolkt door studenten die op een grens zitten en wij hebben daarom goed zicht op de actuele attitude van jonge kandidaten, op wat er speelt. Vooropleidingen spelen daarom een cruciale rol voor de student in spé maar ook voor de academie zelf. José: Groningen is heel actief in het zoeken naar de aansluiting met het MBO en initieert ook projecten met het voortgezet onderwijs. Heel zinvol, maar het leverde geen nieuwe studenten op. Buiten de academie om zijn allerlei organisaties bezig met spannende projecten, vreemd genoeg worden de academies daarvoor niet uitgenodigd. Podia die bijvoorbeeld afhankelijk zijn van het Mondriaanfonds en podia in de marge bieden projectjes aan, daar gebeurt dus wat en daar wil je bij zijn. Rob: juist uit die segmenten kan je je studenten halen (het zijn vonken). Wouter: de vraag is: moeten we ons overal mee bemoeien? Nelleke: in Arnhem is de Mode Biënnale, heel groot, een totaal ander podium maar onze modeopleiding zit dan wel op de juiste plek. Rob: je kan

laagdrempelig voor je omgeving zijn en hoogdrempelig met je opleiding.

- De 10 stellingen (hier onderaan de notulen) worden kort onder de loep genomen ; deze stellingen zijn vooral bedoeld om reacties op te roepen en wanneer iemand zich geroepen voelt een stelling toe te voegen of van commentaar te voorzien ofwel als onderwerp te kiezen om bij een volgende gelegenheid uitgebreider in te gaan op een bepaalde problematiek.

Rob: we zouden meer kennis kunnen verzamelen over andere academies. Karien: de Rietveld heeft de "Riespies", die waaieren uit tijdens de eindexamens, aspirant studenten kunnen vervolgens van de docenten "up to date" worden geïnformeerd over andere academies.

Over punt 3, het eventuele afstemmen van eindcriteria zegt Wouter: een certificatie hoeft geen uniformering te betekenen.

Rob: De overgang van de middelbare school richting academie is lastig, daar zouden de voortrajecten een rol in kunnen spelen.

Anne: wij zitten in een ommuurde tuin. In een vijandige wereld. Belangrijk is te zorgen dat we nergens in worden gemanoeuvereerd door competentiegericht onderwijs. En nu de collegegelden worden verhoogd, gaat er voor ons en de toekomstige studenten veel veranderen en verschuiven. Anne: die grenzen zijn vreselijk.

Wouter sluit het gesprek af.

Voornemen : Onze CvB's aanspreken over de enquête. Afspraken maken, denken over een manier om studenten aan elkaar door te verwijzen en denken over een eventuele matrix. De 10 aandachtspunten veranderen in een aantal stellingen: zijn er nieuwe punten, of moeten er punten vanaf? Schriftelijke reacties aan Wouter zenden, het kan ook interessant voor Peter zijn (van Peter's stuk kunnen wij de voor ons relevante punten meenemen).

Karien nodigt iedereen uit om een keer me te doen met een beoordeling van de Vooropleiding (richting Basisjaar) van de Rietveld eind mei. Zij zal een uitnodigingsmail rondsturen.

Volgende Rondetafel vindt plaats in Groningen / Minerva, in het najaar van 2013.

Jose en Wouter doen de voorbereiding en zorgen op tijd voor de uitnodiging. Het hoofthema : theorie en vooropleiding, dit onderwerp wordt spoedig voorbereid.

De bijeenkomst wordt beëindigd met een glas wijn in een heel pril voorjaarszonnetje, de

winter denderde echter nog even flink door.

- De tien aandachtspunten punten :

1 hoe realiseren we de aansluiting tussen de instroom-inspanningen van de afzonderlijke academies en de Taske Force Jong Talent, die meer gaat over de uitvoerende kunsten (is het wenselijk een begrip te vormen van een voortraject dat een bredere opzet kent, nl over de volle breedte van het kunstonderwijs met duidelijk omcirkelde studiedomeinen als einddoel van de aspirant student) ; 2 hoe expliciteren we de doelen van voortrajecten voor het HBO beeldend kunstonderwijs – werving / scouting – vooropleidingen – toelatingsexamens – en ook de onderwijskundige ontwikkelingsdoelen ; 3 wat zijn de in- en uitstroomcriteria van de voortrajecten, kan hier een landelijk beleid op gevoerd worden zonder de intrinsieke profielen van de academies geweld aan te doen; willen we naar gemeenschappelijke criteria, naar landelijke kwaliteitsnormen, ja zelfs naar een landelijke kwaliteitsstandaard ; 4 is het wenselijk het aantal vooropgeleide studenten te vergroten en zo ja, waarom en hoe ; 5 wat is de maatschappelijke rol van de voortrajecten om het kunstonderwijs beter toegankelijk te maken voor alle groepen uit de samenleving en hoe verhoudt zich dit tot de verschillen tussen de opleidingen die de aspirant studenten aan het volgen zijn ten tijde van de aanvang van een vooropleiding ; 6 is het van belang na te denken over een landelijke doorverwijs-systematiek naar collega academies, is het daarom van belang de eindcriteria van de vooropleidingen op elkaar af te stemmen ; 7 de gedachte om één landelijk vooropleidingsinstituut op te richten is door verschillende mensen naar voren gebracht - is dit een uitdagend idee of een no-go ? - ; 8 hoe versterken we de lange leerlijn zodat potentiële kunststudenten zich van jongs af aan kunnen ontwikkelen; kunnen we de selectiecriteria van de bachelor kunstopleidingen beter in kaart brengen, zodat we daardoor nieuwe landelijke uitgangspunten voor de voortrajecten kunnen ontwikkelen ; 9 kunnen we door de deelnemersaantallen en doorstroompercentages van de voortrajecten naar de opleidingen te verzamelen en te analyseren een nog optimalere aansluiting bewerkstellingen ; 10 en om niet te vervallen in navelstaren : hoe verhouden onze inspanningen zich tot wat er in Europa en wereldwijd gebeurt op dit terrein.

07-04-2013.